



81 İl
Sanayi Durum Raporu
(2017)

Elazığ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI Sanayi ve Verimlilik
Genel Müdürlüğü

29.1 ELAZIĞ İLİ SANAYİ YAPISI

Elazığ ilinin ekonomik yapısı imalat, tarım ve hayvancılık, yer altı kaynakları, sanayi ve ticarete dayalıdır. Özellikle 1984'den itibaren sanayi, bölgesel kalkınma politikaları çerçevesinde uygulanan teşvik tedbirlerinin ve açılan Organize Sanayi Bölgesi (1987'de kurulmuş), Küçük Sanayi Siteleri ile sanayi ivme kazanmış ve gerçek anlamda büyük sanayi tesislerinin kurulması birkaç istisna dışında son 40 yıl içerisinde olmuştur. Bugün Elazığ'ın sosyal ve ekonomik hayatında tarım sektörü önemini korumakla birlikte; tarım ve ticari faaliyetler sonucunda elde edilen sermayenin kullanımı ile ağırlıklı olarak gıda, maden-taş ve toprak, demir ve demir dışı metal, mobilya ve orman ürünleri, plastik ile genel imalat sektörlerinde gözle görülür gelişmeler yaşanmaya başlamıştır.

Yeraltı kaynakları bakımından zengin sayılabilecek olan ilde çıkarılan madenlerin başlıcaları; mermer, bakır, krom, florid, bakırlı prit, çinko, kurşun, manganez, molibden, demir ve volframdır. Elazığ'ın Alacakaya ve Arıcak ilçelerinde çıkarılan mermer dünyada tanınmıştır. Kendine has özelliği bulunan Elazığ mermerini işlemek üzere son senelerde birçok mermer işleme fabrikası kurulmuştur. Elazığ bakır yatakları bakımından da önem arz etmekte, ülkemizin önemli bakır yataklarından biri olan Ergani bakır sahası ilimizde bulunmaktadır.

İlde bulunan Keban Baraj Gölü ise Türkiye'de tüketilen toplam elektriğin %8'ini karşılamaktadır.

Bu bölümdeki yer alan veriler Sanayi Sicil Sistemi'nden alınmıştır.

29.1.1. Elazığ İli Sanayisi Genel Değerlendirme

Elazığ ili Doğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır. Öncelikle bölgelere göre bir değerlendirme yapıldığında; sanayi işletmelerinin %41,1'i Marmara , %20,4'ü İç Anadolu, %13,8'i Ege, %9,2'si Akdeniz, %8'i Karadeniz , %4,8'i Güneydoğu Anadolu, %2,7'si Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır.

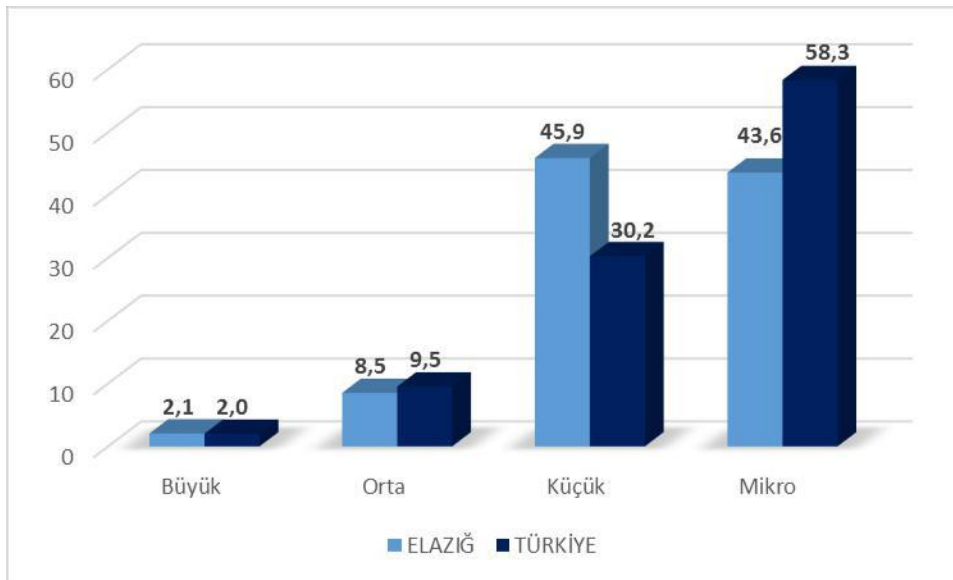
Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan iller işletme sayısına göre sıralandığında, Elazığ ili sanayi işletmesi sayısı bakımından %10,5'lik oran ile bölgede dördüncü sırada yer almaktadır.

Türkiye’de Sanayi İşletmelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (%)



a. Ölçek Dağılımı

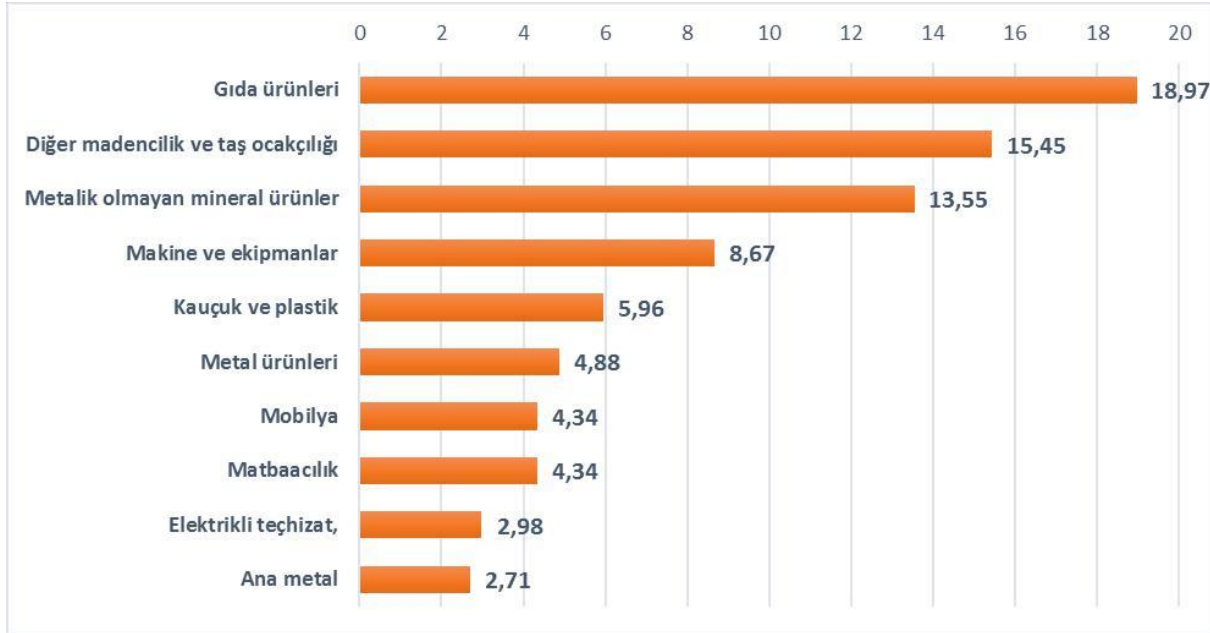
Elazığ ilinde bulunan sanayi işletmeler çalışan sayısına göre; %43,6 mikro, %45,9 küçük, %8,5 orta ve %2,1 oranında büyük ölçekli işletmelerdir.



Elazığ İli Sanayisi Ölçek Dağılımı (%)

b. Sektörel Dağılım

Elazığ ilinde sanayi işletmelerinin sektörel dağılımı incelendiğinde, ilk sırada %18,97 ile Gıda ürünleri, ikinci sırada %15,45 ile Diğer madencilik ve taş ocakçılığı ve üçüncü sırada ise %13,55 ile Metalik olmayan mineral ürünler yer almaktadır.



Elazığ İlinde Sanayi İşletmelerinin Sektörel Dağılımı (İlk 10 Sektör) (%)

c. Çalışan Sayısı

Elazığ İlinde sanayi sektöründe istihdamda %24,67 ile Gıda ürünleri sektörü, %14,91 ile Ana metal sektörü, %14,79 ile Metalik olmayan mineral ürünler sektörü ilk üç sırada yer almaktadır. Ayrıca, 2017 yılında Türkiye’de sanayi sektöründe toplam istihdamın % 029’u Elazığ ilinde gerçekleşmektedir.

Elazığ İlinde Sanayi Sektöründe İstihdamın Dağılımı (İlk 10 sektör)

Sektör Adı	Çalışan Sayısı	İL Payı (%)	TR Payı (%)
Gıda ürünleri	2616	24,67	12,43
Ana metal	1581	14,91	4,13
Metalik olmayan mineral ürünler	1568	14,79	6,12
Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	1166	10,99	2,31
Metal cevherleri	567	5,35	0,51
Kauçuk ve plastik	518	4,88	6,14
Mobilya	448	4,22	3,68
Elektrik,gaz,buhar	392	3,70	0,80
Metal ürünleri	307	2,89	8,30
Makine ve ekipmanlar	260	2,45	6,72
Genel Toplam	10605	-	-

Elazığ İlinde Çalışan Sayısına Göre İlk 5 Büyük İşletme aşağıda sıralanmıştır:

Eti Krom A.Ş.

Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayi A.Ş. (Banvitaş) Elazığ Kesimhane Şubesi

Türkiye Şeker Fabrikaları - Elazığ Şeker Fabrikası

Elazığ Aşşan Yemek Fabrikası Sanayi ve Ticaret

Denson Madencilik Turizm Nakliye Sanayi İç ve Dış Ticaret Limited Şirketi

29.2. ELAZIĞ İLİNDE SANAYİ BÖLGELERİ

29.2.1. Organize Sanayi Bölgeleri

Elazığ ilinde 2 adet sicil almış OSB bulunmaktadır.

29.2.1.1. Altyapı İnşaatı Tamamlanan Organize Sanayi Bölgeleri

Elazığ Organize Sanayi Bölgesi (I. Etap, II. Etap, III Etap, IV. Etap, V. Etap) : (Sicil No:189)

Proje doluluk oranı %74'dür.

Ağırlıklı sektör grubu; diğer metalik olmayan mineral ürünleri, gıda ürünleri ve kauçuk-plastik ürünleri imalatı sanayidir.

29.2.1.2. Devam Eden Organize Sanayi Bölgeleri

Elazığ Organize Sanayi Bölgesi (V. Kısım) : (Sicil No:189)

221 hektar olan projenin 77,5 ha'lık alanın altyapı inşaatı tamamlanmıştır.

Kamulaştırma çalışmaları devam etmektedir.

Elazığ Merkez 2. Organize Sanayi Bölgesi: (Sicil No:337)

13/10/2017 tarihli ve 4187 sayılı yazımız ile 654 hektar büyüklüğündeki alanın, OSB yeri olarak uygun görüldüğü Valiliğe ve ilgili kurumlara bildirilmiştir.

Proje çalışmaları devam etmektedir.

29.2.2. Sanayi Siteleri

29.2.2.1 Tamamlanan Sanayi Siteleri

Elazığ İlinde 1.251 işyerilik 5 adet Sanayi Sitesi hizmete sunulmuştur.

SIRA NO	SANAYİ SİTESİ ADI	İŞYERİ SAYISI	DOLU İŞYERİ SAYISI	BOŞ İŞYERİ SAYISI	DOLULUK ORANI (%)
1	ELAZIĞ MERKEZ (I.BÖLÜM) SS	504	504	0	100
2	ELAZIĞ MERKEZ (II. BÖLÜM) SS	229	229	0	100
3	ELAZIĞ MERKEZ (III. BÖLÜM) SS	228	228	0	100
4	ELAZIĞ KOVANCILAR SS	88	88	0	100
5	ELAZIĞ MERKEZ (YENİ) SS (DAP)	202	202	0	100
TOPLAM		1.251	1.251	0	100

29.2.2.2. Devam Eden Sanayi Sitesi

Elazığ Merkez Sanayi Sitesi (İlave):

İmar planı ile kadastral paftanın revize edilerek ilgili kurumlarca onaylandıktan sonra Bakanlığımıza gönderilmesi beklenilmektedir.

29.3 ELAZIĞ İLİNDE YÜRÜTÜLEN TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM FAALİYETLERİ

Bakanlığımız tarafından sanayimizin teknoloji düzeyinin artırılmasına yönelik AR-Ge desteği, Tekno girişim Sermayesi Desteği, Teknolojik Ürün Yatırım Desteği, Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi, San-Tez Projeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Teknolojik Ürün Tanıtım ve Destek Programına ilişkin birçok faaliyet yürütülmektedir.

Sektör/Birimlere Göre Elazığ İlinde Yürütülen Teknolojik Dönüşüm Faaliyetleri

Faaliyet	Sektör/Birim	Sayı
Ar-Ge Merkezi	Makine ve Teçhizat İmalatı	1
Toplam Ar-Ge Merkezi		1
TGB	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	1
Toplam TGB		1

Elazığ İli Faydalı Model, Marka, Patent ve Tasarım İstatistikleri

Faaliyet	2002-2016	2017	2017 Yılı TR Payı (%)	2002-2016 Dönemi TR Payı (%)
Faydalı Model Başvurusu	37	5	0,15%	0,10%
Marka Başvurusu	2.888	306	0,29%	0,28%
Patent Başvurusu	113	25	0,29%	0,26%
Tasarım Sayısı	77	0	0,00%	0,02%
Dosya Sayısı	45	0	0,00%	0,04%

29.4 ELAZIĞ İLİNDE BAKANLIĞIMIZ İLGİLİ KURULUŞLARI TARAFINDAN SAĞLANAN DESTEKLER

Elazığ İli KOSGEB Destekleri

Sıra	Veri	2017 Yılı		İl Toplamı (2012-2017 Yılları Arası)	
1	Toplam Destek Tutarı (TL)*	10.980.810		30.517.430	
	Kredi Faiz Programları Gerçekleşme**	Oluşturulan Kredi Hacmi (TL)	KOSGEB Tarafından Karşılanan Faiz Tutarı (TL)	Oluşturulan Kredi Hacmi (TL)	KOSGEB Tarafından Karşılanan Faiz Tutarı (TL)
		61.277.184	5.466.281	61.512.299	6.661.281
2	Diğer Bilgiler	TEKMER / İŞBİRLİĞİ PROTOKOL BİLGİLERİ	-		
		İŞGEM BİLGİLERİ	-		
		KOSGEB TEMSİLCİLİKLERİ	-		
		LABORATUVAR HİZMETLERİ	-		
		UYGULAMALI GİRİŞİMCİLİK EĞİTİM BİLGİLERİ	2017 yılında düzenlenen 25 adet Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri sonucunda 2.476 girişimci adayı Katılım Belgesi almaya hak kazanmıştır.		

KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği kapsamında sağlanan desteklerdir.

KOSGEB Kredi Faiz Destekleri Yönetmeliği kapsamında sağlanan desteklerdir.

29.4.2 TÜBİTAK Tarafından Sağlanan Destekler

Elazığ iline akademik destekler kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2017 döneminde 2018 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 2.762.700 TL destek sağlandı.

Elazığ ilinde özel sektöre yönelik destekler kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2017 döneminde 19 firmanın/üniversitenin/kuruluşun 20 projesine 2018 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 1.458.667 TL destek sağladık; 2.160.988 TL'lik Ar-Ge hacmi oluşturuldu.

Elazığ ilinde 1 Ocak-31 Aralık 2017 döneminde toplam 8 teknogirişim firmasının kurulmasını sağladık; bu dönemde desteklenen firmalara 2018 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 858.023 TL bütçe tahsis edildi.

Elazığ iline bilim insanı destekleri kapsamında 1 Ocak-31 Aralık 2017 döneminde 2018 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 482.867 TL destek sağlandı.

Elazığ ilinde bilim ve toplum faaliyetlerine 1 Ocak-31 Aralık 2017 döneminde 2018 yılı sabit fiyatlarıyla toplam 239.017 TL destek sağlandı.

29.5. ELAZIĞ İLİ TİCARET YAPISI

İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011) raporunda 39.sırada yer alan Elazığ'da, mevcut tarım ve sanayi ağırlıklı potansiyeli ile birlikte tarımsal ürün çeşit ve verimliliğinde beklenen artışların gelecekte ticari hayatı olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Ticari faaliyetler esas itibariyle gıda, üzüm mamulleri, çimento, yem, orman ürünleri, genel imalat ürünleri ile madencilik ürünlerine dayalıdır.

Temel gıda maddelerinin bazıları ile dayanıklı tüketim mallarının hemen hemen tamamı diğer illerden temin edilmektedir. El sanatlarının üretime dönüştürülmesi il ekonomisine katkı sağlaması yanında kültürün yaşatılması anlamında da oldukça önemlidir. Büyük yatırım ve sermaye gerektirmeden yapılan el sanatlarına yönelik ürünlerin pazarlanması, ticari hayata canlılık kazandırmakla birlikte bu sanatların gelişimine de katkıda bulunmaktadır. İç ticarete el sanatlarına yönelik olarak iğne oyaları, halı ve kilim gibi ürünlerde değerlendirilmektedir.

Ticaret ve sanayi kesimini tek çatı altında toplayan Elazığ Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO), yaklaşık 20 alanda faaliyet gösteren ve 14 meslek grubundan oluşan üye yapısıyla, ilin ekonomik gelişmesinde önemli bir paya sahiptir. ETSO'nun yanı sıra Elazığ Ticaret Borsası ve Esnaf Odaları Birliği başta olmak üzere pek çok oda ve dernek ilin sanayi ve ticaret hayatında önemli rol oynamaktadır.

Elazığ Ticaret Borsasında ise; hububat, hububat mamulleri, gıda maddeleri, yağlı tohumlar, hayvani yağlar, küçük-büyükbaş canlı hayvan ve bunların etleri ile derileri, kuru ve yaş meyveler, meyve çekirdekleri ve geleneksel gıda maddeleri işlem görmektedir.

İlde, son yıllarda mermer ocakları ve mermer işleme tesis sayısının artması ile birlikte ihracat rakamlarında önemli bir yükseliş yaşanmaya başlanmıştır. Özellikle krom ve mermer olmak üzere plastik, mobilya, çimento, şarap, tekstil, orman ürünleri, çelik eşya, döküm ve deri gibi sektörlerde dünyanın dört bir yanına ihracat gerçekleştirilmektedir.

İlin Dış Ticareti

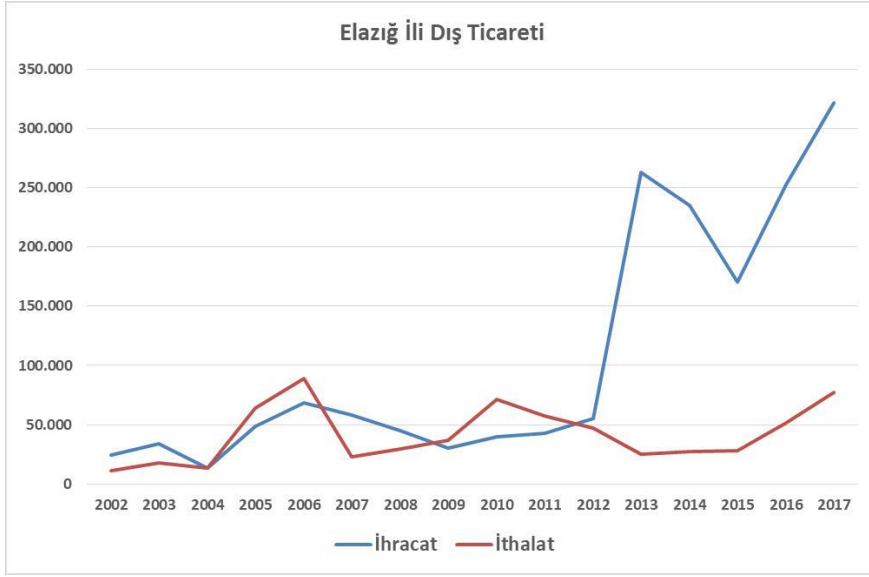
-İlin Dış Ticarete Konu Olan Sektörleri

Maden (ferrokrom), mermer, döküm, makine, mobilya, gıda, çimento, tekstil sektörleri ve PVC üretimi.

-İlin Dış Ticarete Konu Olabilecek Potansiyeli

Hayvancılık sektörü, bitkisel ve organik ürünler üretimine yönelik yatırımlar, endüstriyel otomasyon sistemleri, su ürünleri, meyvecilik, tarım aletleri, asansör makineleri.

Elazığ İli dış ticaretinin 2002-2017 seyri aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.



Elazığ İlının ilk 10 Ülke bazında dış ticareti aşağıdaki gibidir.

İhracat		İthalat	
Ülke	Paylar (%)	Ülke	Paylar (%)
Çin	24,7%	Almanya	23,4%
İsveç	23,6%	Malezya	11,3%
ABD	14,2%	Rusya Federasyonu	9,3%
İtalya	6,8%	Çin	9,1%
Hollanda	5,8%	Çekya	6,7%
Irak	4,5%	Yumurtalık Serbest Bölgesi	5,8%
Hindistan	4,3%	İtalya	5,3%
Japonya	2,8%	Vietnam	4,6%
Gürcistan	2,5%	Danimarka	3,1%
Meksika	1,4%	İstanbul Endüstri ve Tic.Serb.Böl.	2,8%

Sektör Bazında İhracat Verileri (2012-2017)

Sektör	İhracat (USD) 2012	Sektörün İl İhracatındaki Payı (%) 2012	İhracat (USD) 2013	Sektörün İl İhracatındaki Payı (%) 2013	İhracat (USD) 2014	Sektörün İl İhracatındaki Payı (%) 2014	İhracat (USD) 2015	Sektörün İl İhracatındaki Payı (%) 2015	İhracat (USD) 2016	Sektörün İl İhracatındaki Payı (%) 2016	İhracat (USD) 2017	Sektörün İl İhracatındaki Payı (%) 2017
Tarım ve ormancılık	15.965	0,03	29.204	0,01	93.255	0,04	128.444	0,08	71.658	0,02		
Balıkçılık			391.359	0,15	401.745	0,17						
Madencilik ve taşocakçılığı	30.976.350	56,04	124.405.083	47,37	79.730.474	33,94	65.598.578	38,46	97.294.542	38,66	134.700.069	41,88
İmalat sanayi	24.283.148	43,93	137.797.486	52,47	154.713.027	65,85	104.850.177	61,47	154.331.546	61,32	186.929.209	58,12
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmetler	1.143	0,00	1.143	0,00								

*Kaynak: TÜİK

Sektör Bazında İthalat Verileri (2012-2017)

Sektör	İthalat (USD) 2012	Sektörün İl İthalatındaki Payı (%) 2012	İthalat (USD) 2013	Sektörün İl İthalatındaki Payı (%) 2013	İthalat (USD) 2014	Sektörün İl İthalatındaki Payı (%) 2014	İthalat (USD) 2015	Sektörün İl İthalatındaki Payı (%) 2015	İthalat (USD) 2016	Sektörün İl İthalatındaki Payı (%) 2016	İthalat (USD) 2017	Sektörün İl İthalatındaki Payı (%) 2017
Tarım ve ormancılık	1.365.305	2,88	139.835	0,56	660.614	2,39	1.266.334	4,51	3.112.136	6	9.311.389	12,04
Balıkçılık												
Madencilik ve taşocakçılığı	1.292.500	2,73			9.03	0,03					948	0,001
İmalat sanayi	44.735.858	94,39	24.904.679	99,44	27.001.145	97,58	26.839.583	95,49	48.734.347	94	68.015.179	87,95
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmetler									562		713	0,0009

29.6 İL SANAYİSİNDE ÖNE ÇIKAN YATIRIM ALANLARI

1.6.1. Talebi Karşılamaya Yönelik

Yatırımlar Gıda sanayinde yapılabilecek yatırımlar:

Makarna

Bisküvi ve gofret,

Domates salçası,

Pekmez,

Pastörize üzüm suyu,

Kurutulmuş meyve ve sebze ile geleneksel ürünlerin(orcik, orcik şekeri,badem şekeri,Ağın leblebisi) üretimine yönelik tesisler.

Makine imalat sanayinde yapılabilecek yatırımlar:

Tekstil ve deri işleme makinaları imalatı tesisi,

Shrink ambalaj ve çeşitli kaynak makinaları tesisi,

Kriko esaslı sabit kaldırıcı cihazlar üretimi,

Genel ve özel amaçlı makinalar yedek parça imalatı tesisi,

Otomotiv parçaları üretim tesisi.

Diğer sektörlerde yapılabilecek yatırımlar:

Tekstil sektörü,

Beton kiremit imalatı tesisi,

Su şişeleme tesisi,

Sulama ekipmanları üretim tesisi,

Kraft torba kağıdı üretim tesisi,

Teneke kutu üretim tesisi,

Cam mozaik üretim tesisi.

29.6.2. Potansiyeli Değerlendirmeye Yönelik Yatırımlar

Tarım sektöründe yapılabilecek yatırımlar:

Kayısı işleme tesisi,

Renkli pamuk üretimi,

Seracılık (sebze ve süs bitkileri),

Ceviz, badem ve antep fıstığı yetiştiriciliği,

Ayçiçeği ve mısır üretimi,

Kültür mantarı, sertifikalı tohum üretimi,

Şarap üretiminde kullanılan boğazkere ve öküzgözü üzüm üretimi.

Hayvancılık sektöründe yapılabilecek yatırımlar:

Su ürünleri ve işleme tesisi,

Arıcılık ve bal üretimi,

Tiftik keçisi yetiştiriciliği,

Et ve süt besiciliği,

Et ve yumurta tavukçuluğu,

Hindi ve devekuşu yetiştiriciliği ve ipekböceği üretimi.

Orman ürünleri konusunda yapılabilecek yatırımlar:

Meşe tohumundan elde edilen, çeşitli sanayi dallarında kullanılan, Mazı yetiştiriciliği, Kapari (gebere) bitkisi, Doğal olarak yetişen kekik ve adaçayı.

Madencilik sektöründe yapılabilecek yatırımlar:

Mermer sahası ve işleme tesisi,
Mermer toz ve parçalarının değerlendirilmesine yönelik tesis,
Söndürülmüş ve torbalanmış toz kireç üretim tesisi,
Mermer toz ve parçalarının değerlendirildiği alanlar: seramik, plastik, çimento, gübre, kanatlı hayvan yemi, karma yem, boya, gazete kağıdı, ambalaj kağıdı ve sigara kağıdı.

29.7 SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**-Sanayi Sektörü İle İlgili En Önemli 10 Sorun ve Bunlara Çözüm Olabilecek Öneriler:**

Şirketler çok ortaklı yapılanmaya özendirilmeli ve sermayelerini birleştirerek ekonomik alanda daha etkili olmaları sağlanmalı, bu tür şirketlere profesyonel işletmecilik eğitimleri ve danışmanlık hizmetleri verilmeli.

Üniversite-sanayi işbirliği konusunda; Fırat Üniversitesi tarafından, bilgi ve teknolojik gelişmelerin sanayi sektörüne aktarılması sağlanmalıdır.

-Tarımı, tarıma dayalı sanayiye ve tarım istihdamını geliştirmek için, tarım ürünlerinin yenilikçi yöntemlerle işlenip paketlenerek satışa sunulması sağlanmalıdır. Buna yönelik olarak, sanayi kuruluşlarının, tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylerin yakınlarına kurulması için devlet teşviği sağlanmalıdır.

Elazığ'da ihracatçılar birliği şubesinin açılması ve sektörel dış ticaret şirketlerinin kurulması sağlanmalıdır.

Sanayi işletmelerinde, Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmaları arttırılmalıdır. Kuruluşların işbirliği etkinliği, yeni oluşumların sayısı ile endüstriyel tasarım, faydalı model ve patent sayısının artırılmasına yönelik firmalara bilinç oluşturulması için gerekli eğitimler verilmelidir.

Girişimciliğe yönelik finansal kaynaklara ulaşımı kolaylaştırmak için teknik destek verilmesi (AB destekleri, TÜBİTAK destekleri, hibe programları gibi) ve markalaşmaya yönelik eğitim, danışmanlık ve tanıtım faaliyetlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Kalkınmada öncelikli yörelerde uygulanmakta olan enerji indirimi desteğinin sürekli hale getirilmesi, yatırımcılara sağlanan teşviklerin kapsamının genişletilmelidir.

İlde çok amaçlı ve süreli fuarların kurulması ve sürekli hale getirilmesi gerekmektedir.

Mikro ve küçük ölçekli KOBİ işletmesi kurmak isteyen girişimcilere, en az 100.000,00 TL tutarında faizsiz, bir veya iki yılı ödemesiz, takip eden 5 yıl içinde geri ödemeli bir başlangıç kredisi mekanizması ve fonu oluşturulabilir. Yatırımlar için en az 5 veya 10 yıl boyunca gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti getirilmelidir.

İmalat sektöründe çalışacak kalifiye eleman sayısı yetersiz olup, nitelikli işgücü ve istihdam sorununa çözüm olarak; mesleki ve teknik eğitim, il ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılıp geliştirilerek iş gücü niteliğinin artırılmalıdır. Mesleki eğitim ve işveren entegrasyonu sağlanmalı; staj, uygulamalı eğitim, ortak uygulama merkezleri alanları ile istihdam garantili kursların sayısı arttırılmalıdır.

